

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Naša vsak četrtak in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 K, pol leta 2 K in za štiri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hoče sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopolnjuje do odpovedi. — Udje „Kasakovega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5, v sprotajem naročnine, inserate in reklamacije, cesta št. 5, vsprojeoma naročnine, inserate in reklamacije, sa dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do urede jutraj. — Ne zapre reklamacije so pošiljne proste.

Današnja številka obsega 10 strani.

Dne 11. avgusta 1912 v St. Jurju ob juž. železnici velika slavnost „Orlov“ v čast narodnemu boritelju Slomšeku.

Liberalna bodočnost.

Če govorimo o bodočnosti liberalcev, ne mislimo na naše slovenske. Ti so preleni in preneumni, da bi se moglo pri njih govoriti o bodočnosti. Toda češki in nemški liberalci sanjajo o svoji lepši bodočnosti v Avstriji. Tako je vsaj zadnje nedeljo dne 28. julija izpovedal na zborovanju mestnih zastopnikov v Mladi Boleslavi voditelj liberalnih mladočehov, dr. Kramar. Govoril je o spravi med Čehi in Nemci in izjavil, da se sprava mora doseči, sicer bo trpel liberalizem. Ako pa se sprava doseže, potem pride za Avstrijo doba velikih preosnov v liberalnem smislu, ki so sedaj nemogoče.

Dr. Kramar je voditelj liberalne mladočehske stranke, toda splošno priznano je, da je slab voditelj. Pod njegovim vodstvom postaja stranka vedno manjša. Še slabši kot voditelj je dr. Kramar kot prerok. Dr. Kramar pogosto in mnogo govori. Ako je zdrav, ne mine skoro teden, da bi ne imel zborovanj. V tem oziru se mu ne more nič očitati, da išče vedno stika z volilci. Na zborovanjih pa dr. Kramar tudi rad prerokuje. Toda danes si še ni dobil slovesa dobrega preroka, temveč ravno nasprotno.

Sprave med Čehi in Nemci si želi dr. Kramar. Res je, ako se ta doseže, potem bo prišlo novo ministristvo, ki se bo oziralo na liberalne Čeha in na liberalne Nemce, torej na dve veliki in odločno liberalni stranki. In ko dr. Kramar gleda v duhu te dve stranki ob vladnem krmilu, kdo bi mu zameril, ako zasanja o velikih časih liberalizma, o mogočih spremembah v ustavi, o novih načrtih v zakonodajstvu, vse seveda po liberalnem kopitu.

Govor dr. Kramarja bo spravil v otrple liberalne ude novega življenja. Nam se zdi, da že čujemo liberalne agitatorje, kako samozavestno kričijo: Sedaj bo napočil čas, da ločimo državo popolnoma od cerkve, da vržemo kateheta in križ iz šole, da sklenemo razdružitev sv. zakona, da preskrbimo nagobčnike za politikujoče katolike, da sebi zasiguramo popolno svobodo in jo vzamemo drugače mislečim. In okusili bomo na lastnem telesu njihovo na novo oživljeno navdušenje. Na shodih in po listih bodo udarjali po nas, zmerjali, psovali, vsaka liberalna baraba si bo zopet domišljala, da nas duševno nadkriljuje.

Toda mi se liberalcev ne bojimo, najmanj pod vodstvom dr. Kramarja. Izkazal se je dosedaj kot nezmožnega vojskovođa. A tudi kot prerok se ni mogel uveljaviti. Liberalci v Avstriji ne bodo delali velikih sprememb v liberalnem duhu, ne bodo preganjali cerkve, ne bodo zastrupljali človeške družbe, dokler bodo v državnem zboru naši sedanjí slovenski poslanci. Brez naših poslancev ne gre, in ti ne bodo uganjali liberalne politike.

Ze ob času vojnega zakona so hoteli liberalci v državnem zboru narediti med seboj obroč in in si porazdeliti ministristvske sedeže. A naši poslanci so rekli, te korupcije ne dovolimo, in ni se zgodila. Uradniški zakon je strašil dolgo časa po zbornici. Toda naši poslanci so rekli, ako ne zmanjšate števila uradnikov in ne izpremenite nekaterih kvarnih določb, ne bo šlo. In ni šlo. Poljaki in Čehi bi bili radi prinesli letos v počitnice svojim volilcem kanale in milijone za uravnavo rek. Naši poslanci so rekli, tudi naši volilci merajo kaj dobiti, ali pa nihče. In Poljaki in Čehi so šli praznih rok domov.

Voditelj slovenskih poslancev, dr. Susteršič, se je vedno izkazal boljšega voditelja in boljšega preroka kakor dr. Kramar. Liberalne spremembe se pri nas v Avstriji ne bodo delale, prej bo šel državni zbor v tisoč koscev.

A tudi kot kmečki narod si ne moremo želeli nove liberalne dobe pod mladočehom dr. Kramarjem. Kakor znano, je dr. Kramar milijonar in fabrikant. Vedno je zastopal kapital, industrijo ter nastopal proti kmečkim in delavskim težnjam. Smrt za kneta bi pomenjalo, ako bi se zgodilo, da bi prihodnje trgovin-

ske pogodbe za Avstrijo delal voditelj industrije in velikega kapitala. In proti smrti se moramo boriti z vsemi sredstvi, proti njej se bodo borili naši kmečki poslanci.

Vendar nekaj je zanimivo. Komaj majhno upanje imajo češki in nemški liberalci, da pridejo do ministristvskih sedežev in s tem do moči, že pozabijo vsi skupaj na svojo narodnost in stikajo samo po liberalcih. Nemci se hočejo vezati, ne morda z nemškimi krščanskimi socialci, ampak s Čehi, in Čehi ne s Slovenci, Hrvatí, ampak z Nemci. Liberalci so pač povsod enak. Vsa narodnost mu je prazna beseda. Igra se ž njo, da pride naprej, do moči, do slave, do bogastva. Ko doseže ta cilj, mu je narodnost deveta briga, svojo roko ponuja v zvezo najhujšemu narodnemu nasprotniku.

Sanje liberalcev na svojo boljšo bodočnost ne bodo trajne. A nekaj časa jih bodo imeli, in zato nam je pričakovati novih surovosti, obrekovanj, laži in enakih liberalnih izrodov. Da ti trenutni izrodki liberalcev nikogar izmed naših ne vznemirijo, v to svrhu smo zapisali današnje vrstice.

Politični ogled.

— Dne 26. julija: Češko-nemška spravna pogajanja so se danes odgodila do jeseni. Poroča se, da so se pogajanja odgodila, ker so bili člani spravnega odbora radi dolgotrajnih sej utrujeni; kot glavni vzroci pa se imenuje dejstvo, da Čehi niso mogli pripustiti, da bi se šopirila nemščina tudi v Pragi v vseh javnih uradih. — Med Ogrí vstajajo tudi ljudje, ki bi radi odstavili ogrskega kralja in uvedli ljudovlado, kakor je na Francoskem. Svoje letošnje zborovanje so nameravali prirediti ti ljudje dne 8. septembra v mestu Mako. Ker se bo v tem mestu nahajal isti dan tudi prestolonaslednik Franc Ferdinand, bi veljalo zborovanje pristašev ljudovlade kot nekaka kljubovalnost napram vladarski hiši. Oblasť je omenjeni shod prepovedala. Zvestoba do cesarja med Ogrí torej ni na najboljšem glasu. — Uporni Albanci si želijo baje svojega kralja. Kot tak se jim je ponudil Albanec Kastrión Skender bej, ki se nahaja sedaj v Parizu. — Japonski cesar (mikado) leži na smrtni postelji.

— Dne 27. julija: Zunanji politični položaj je posebno glede nemirov v Albaniji postal resen. Radi tega se je avstrijski zunanji minister Berchtold vrnil iz Karlovih varov, kjer je bil na počitnicah, v bližino Dunaja, da lahko sam vodi ministristvske posle. — O hrvaškem komisarju Čuvaju se sliši vedno več novih umazanih stvari. Tako poročajo listi, da je Čuvaj na nek čuden način pripomogel pri neki prodaji svojemu zetu Kirchbaumu do 200.000 kron. Take umazanosti so na Hrvaškem dovoljene, med tem ko je čijo Hrvatje radi svojih domoljubnosti v ječah. — Upor pristašev kralja na Portugalskem je ljudovlada potlačila.

— Dne 28. julija: Na Dunaj je došel srbski ministristski predsednik Trifkovič. Pogovarjal se je z večimi avstrijskimi državniki o političnem položaju. — V Trstu je laško-liberalna večina zadnja leta tako grozno slabo gospodarila, da je napravila mnogo čez 100 milijonov kron občinskega dolga. Tako skrbe liberalci, kjer imajo glavno besedo, za blagor občin. Vlada hoče storiti odločne korake, da se poredi konec takemu gospodarstvu. — V Belgiji hoče stavkati 600.000 delavcev, ako vlada ne dovoli splošne in enake volilne pravice.

— Dne 29. julija: V Zagrebu se je danes začela obravnava proti napadalcu na Čuvaja, Jukiču in tovarišem. Obravnava bo trajala več dni. Čuvaj, ki bi naj nastopil kot glavna priča, se je nekam skrtil in ne ve do za njega, kje se nahaja. — Košut izjavlja, da bo v jeseni manjšina ogrskega državnega zbora še huje nastopila proti vladi. — V Tokio je umrl japonski cesar Mutsuhito.

— Dne 30. julija: Cesar se na počitnicah v Išu zelo dobro počuti. Zdravniki pravijo, da vladar že dolgo ni bil tako šil in zdrav kot zdaj. Okrog njega je zbranih vsak dan več članov cesarske hiše. — Meseca oktobra namerava našega cesarja obiskati v Budimpešti srbski kralj Peter. — Ministristski predsednik grof Stürgki je že dokaj ozdravel in si da vsak dan poročati o političnem položaju. — Sodna razprava proti Jukiču v Zagrebu je zelo burna. Danes je

Jukič razburjen pri izhodu iz dvorane vrgel stražnika na tla. Nastala je pravecata borba med stražnikom in Jukičem. Sodni dvor je nato sklenil, da se bo vršila nadaljna obravnava brez Jukiča. — Turška državnica zbornica je imela danes zelo burno sejo. Prišlo je do vznemirljivih prizorov med Mladoturki, pristasi drugih strank in vlado. Sejo so nato prekinili. — Japonski prestolonaslednik princ Joschihito je danes prevzel vlado in je slovesno obljubil držati ustavo.

Dijaška stanovanja v Celju.

Letno poročilo samostojnih slovenskih gimnazijskih razredov v Celju nam izkazuje tudi letos še precej zadovoljiv učni uspeh. Nočemo pa prikriti dejstva, da bi bil lahko še mnogo boljši, ako bi ne bilo vse polno okolnosti, ki delajo na eni strani za prospelj zavoda se trudečemu učiteljskemu zboru mnogo težav, na drugi pa tudi dijaštvu ne pripravljajo ravno veselja do učenja, temveč jih tirajo naravnost na kriva pota.

Cela poglavja bi se lahko pisala o tesnih in nezdravih prostorih, v katerih je natačeno naše dijaštvo. Saj je celo zdravstveni poročevalec pri nadzoru sam izjavil, da ta zavod v celi Avstriji lahko služi za primer, kakršen bi ne smel biti. Toda o tem pozneje enkrat.

V naslednjem hočemo nekaj izpregovoriti o dijaških stanovanjih. Obisk slovenske gimnazije se je v zadnjih letih zopet precej pomnožil; vedno težje je torej starišem dobiti za svoje dijake dobrega stanovanja. Saj je splošno znano, da je ravno v Celju prav malo dobrih dijaških stanovanj. Kako pa naj dijak potem uspeva, ako ni pravega nadzorstva, ako je preveč dijakov skupaj itd.? Z najlepšimi nadami je prišel marsikateri deček v mesto, a polagoma propade, ker je bil tako nesrečen, da ni imel dobrega stanovanja. Stariši in učitelji se pa naravnost čudijo, da s svojimi izbornimi talenti ni mogel izhajati. Bolj redki so sicer, a vendar se dogajajo slučajji, da je dijak brez vsakega nadzorstva, prepuščen popolnoma samemu sebi. Gospodinja si mu niti ne upa reči žal besede. Tak dijak zanemarija učenje, zabrede v slabe tovarišije, propada telesno in duševno, izgubljen je za celo življenje. Tudi ni dobro, če je preveč dijakov skupaj na enem stanovanju, še slabše, če so ti iz različnih zavodov. Ze iz zdravstvenih ozirov naj bi imel dijak dovolj prostora, pa tudi za dovoljni učni uspeh je to neobhodno potrebno. Dijaki iz različnih zavodov imajo različne predmete, ki zahtevajo mnogokrat manj dela. Kako radi taki dijaki ovirajo drug drugega pri učenju. Tudi ni dobro, ako stanujejo že odrasli dijaki z malimi skupaj, ker uživajo že večjo prostost. Na vse to in še marsikaj drugega naj pazijo stariši, ko izročijo svoje otroke tujemu varstvu. Nadzorovalne oblasti naj se pa zavedajo, da imajo napram starišem, kakor tudi šoli, veliko odgovornost.

Ker so se ravno v preteklem šolskem letu odkrili žalostni slučajji, da so dijaki propadli vsled slabih stanovanj, se je učiteljski zbor temeljito bavil s tem vprašanjem in sklenil, da hoče imeti odslej v pregledu vsa stanovanja in jih po možnosti tudi nadzorovati. Tudi odbor „Dijaške kuhinje“ je sklenil prositi vse, ki želijo s prihodnjim šolskim letom kakega dijaka na stanovanje, da javijo svoje ime. Priglasje torej sprejema vodstvo samostojne slovenske gimnazije in pa odbor „Dijaške kuhinje“ v Narodnem Domu. Stariše pa pozivamo, da v prvi vrsti upoštevajo priglasena stanovanja in se začetkom šolskega leta obrnejo do vodstva ali pa odbora „Dijaške kuhinje“. Podrobnosti o tem bomo sicer objavili še pozneje.

Japonski cesar umrl.

V glavnem mestu Japonske, v Tokio, je v ponedeljek, dne 29. julija, po daljši bolezní umrl japonski cesar Mutsuhito. Japonci imenujejo svojega cesarja „mikado“.

Cesar Mutsuhito je bil rojen leta 1852 ter je že kot 15letni mladenič prevzel leta 1867 vlado japonske države. Ko je mikado Mutsuhito nastopil vlado, so bile na Japonskem zelo žalostne razmere. Vladalo se je po starem kopitu, vsaka novotarija se je zavrgla. Glavno vodstvo vlade je imel vedno nek član družine Tokugava, takozvani „soguns“; cesar ni imel pri vladí skoro nobene besede. Ko je Mutsuhito prišel končno vendar do svoje oblasti, je obljubil ustavo, po ka-